



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 216/2021-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s. r. o., Popradská 82, Košice, IČO 47 254 980, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 759/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 759/2016 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Košice-okolie **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Košice-okolie **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 216/2021-21 z 27. apríla 2021 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie

(ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 759/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že 9. novembra 2016 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľa o zrušenie spoločného nájmu a členstva v družstve, o ktorej okresný súd koná v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 759/2016.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Približne rok po podaní žaloby bol sťažovateľ okresným súdom vyzvaný na predloženie originálu plnej moci a rozsudku o rozvode a v novembri 2017 na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý zaplatil obratom. Po približne dva a polročnej nečinnosti okresného súdu vzal sťažovateľ 22. marca 2019 žalobu späť. Do podania ústavnej sťažnosti sťažovateľom okresný súd o späťvzátí žaloby nerozhodol. Napadnuté konanie ako celok trvá vyše štyroch rokov a fakticky v tejto veci okresný súd nič nespravil. Sťažovateľ nevyužil sťažnosť adresovanú predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní. Sťažovateľ svojim konaním k prietahom nijako neprispel. Predmet konania nie je právne či skutkovo zložitý. Uvedené skutočnosti podľa sťažovateľa odôvodňujú priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 eur, keďže sťažovateľ *«nievie či jeho konanie a vec je už definitívne ukončená alebo nie. Nečinnosť súdu spôsobovala prehlbovanie sporu s bývalou manželkou sťažovateľa ako aj emocionálne vyčerpanie. Sťažovateľ bol a stále je nútený myslieť na túto vec a klásť si otázky o jej skončení a právnom postavení. Rezignácia súdu na záujem vyriešiť životný problém sťažovateľa ho viedla k tomu, že zbral žalobu späť a riešil vec „po svojom“. Bol nútený do tohto sporu zapojiť aj svojho syna, ktorý robil akéhosi sprostredkovateľa komunikácie, akúsi nárazníkovú zónu. Sťažovateľ z toho postupu nebol prirodzene nadšený, keďže sa emocionálna záťaž celej veci presunula aj na jeho syna. Treba mať pritom na zreteli, že predmetnom sporu je otázka, ktorá sa týka základného zložky života jednotlivca, a síce otázky vyriešenia bývania. Sťažovateľ sa pýta, akú dôveru má prechovávať voči justícii, ak tá nie je ochotná efektívne pomôcť pri riešení elementárnych problémov života občana.»*

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho ústavnej sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie ním označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, prizná mu finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Ústavný súd podaním z 29. apríla 2021 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu č. k. 1 SprV 145/21 z 12. mája 2021 predsedníčka okresného súdu uviedla chronologický prehľad úkonov okresného súdu vo veci sťažovateľa, v rámci ktorého konštatovala, že okresný súd uznesením zo 7. apríla 2021 konanie

zastavil a predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 28. apríla 2021. Následne bol 12. mája 2021 spis predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi na rozhodnutie o vrátení súdneho poplatku z podanej žaloby. V závere vyjadrenia predsedníčka okresného súdu vyhodnotila, že v napadnutom konaní bola zistená „nečinnosť súdu a to od novembra 2016, kedy vec bola pridelená na rozhodnutie zákonnej sudkyňi do októbra 2017, kedy súd vykonal prvotné úkony vo veci; od novembra 2017, kedy súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku za žalobcu až do februára 2019, kedy súd opätovne doručoval písomnosti súdu žalovanému a následne od marca 2019 do apríla 2021, kedy sudkyňa vytýčila termín pojednávania. Z obsahu spisu vyplýva, že asistentka senátu pochybila, keď nedoložila, resp. nevytlačila písomností strán sporu do spisu, ktoré prišli do elektronickej schránky mimo podateľne súdu ako aj nedoručila súdne písomnosti žalovanému. Na základe uvedených skutočností bol predsedníčkou súdu so zákonnou sudkyňou vykonaný pohovor zameraný na predchádzanie ďalším prieťahom v konaní. S asistentkou senátu bol vykonaný pohovor na dôslednejšie plnenie si svojich pracovných úloh... Mám za to, že sťažovateľom žiadané finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké a navrhujem ústavnému súdu, aby v prípade vyslovenia, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote porušené bolo, priznal mu nižšie ako žiadané finančné zadosťučinenie.“. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá poukázala na skutočnosť, že „žalobca sa podanou žalobou domáhal zrušenia práva spoločného nájmu neexistujúceho bytu, keďže podľa výpisu z [REDAKOVANÉ] pre [REDAKOVANÉ] má bytový dom [REDAKOVANÉ] na [REDAKOVANÉ] celkovo 8 poschodí a 36 bytov, a žalobca sa domáhal zrušenia práva spoločného nájmu k bytu [REDAKOVANÉ]“.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Vyjadrenie okresného súdu doručil ústavný súd sťažovateľovi, ktorý vo svojom vyjadrení uviedol, že „z vyjadrenia je zrejmé, že predsedníčka súdu de facto súhlasí s konštatovaním neprimeraných prieťahov v konaní. Ako dôvod uvádza interné pochybenie na strane asistentky súdu. Pokiaľ ide o vyjadrenie zákonného sudcu, tak tento rovnako referuje na interné dôvody ako výmena vyššieho súdneho úradníka, pracovnú vyťaženosť a nápad, ktoré spôsobili existujúci stav. Vysvetlenie o nenariadení pojednávania v roku 2020 z dôvodu pandémie COVID-19 je irelevantné, pretože v mesiaci 03/2019 už bol súdu doručený návrh na zastavenie konania pre späťvzatie žaloby.“. Zároveň poukázal na to, že zo záznamov v spise vyplýva, že jeho vec bola „urgovaná telefonicky 3x s vysvetlením, že vec má sudca u seba a že urgencia bude odovzdaná“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 7 C 759/2016 zistil, že vo veci boli až dosiaľ vo vzťahu k predmetu ústavnej sťažnosti vykonané tieto pre jej posúdenie relevantné procesné úkony:

- 9. novembra 2016 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľa s prílohami; vec bola pridelená zákonnej sudkyňi JUDr. Eve Kerecmanovej,
- 18. októbra 2017 vyzval súd žalovanú na vyjadrenie sa k podanej žalobe a poučil ju o procesných právach a povinnostiach (doručené 28. februára 2019),

- 18. októbra 2017 vyzval súd žalobcu na predloženie originálu alebo overenej kópie plnomocenstva na zastupovanie a rozsudku o rozvode manželstva (doručené 25. októbra 2017),
- 16. novembra 2017 vyzval súd žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku,
- 27. novembra 2017 bol súdny poplatok žalobcom zaplatený,
- 9. januára 2018 boli súdu doručené písomnosti, na ktoré bol žalobca súdom vyzvaný,
- 1. marca 2019 bolo súdu doručené vyjadrenie žalovanej k podanej žalobe s prílohami (podanie z 1. marca 2019),
- 6. apríla 2021 si okresný súd vytlačil cez katastrálny portál výpis z [REDACTED],
- 7. apríla 2021 sudkyňa dala pokyn kancelárii súdu na nariadenie pojednávania na 1. jún 2021 – po predložení spisu na vyexpedovanie nariadeného termínu pojednávania bolo zistené, že vo veci došlo súdu 2. apríla 2019 späťvzatie žaloby (podanie z 22. marca 2019), ktoré nebolo vytlačené a založené do spisu – sudkyňa zrušila termín pojednávania,
- 7. apríla 2021 okresný súd konanie zastavil na základe späťvzatia žaloby; uznesenie bolo aj expedované.

8. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť [napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08] a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

9. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so svojou žiadosťou.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitnosť sporu, v ktorom je sťažovateľ žalobcom (zrušenie spoločného nájmu a členstva v družstve), ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva. V kontexte predmetnej veci ústavný súd

zdôrazňuje, že po späťvzátí žaloby sťažovateľom v apríli 2019 sa rozhodovanie okresného súdu zúžilo na uvedené dispozičné oprávnenie žalobcu.

13. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Zo zistení ústavného súdu s prihliadnutím na prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní nevyplýva, že by celková dĺžka napadnutého konania bola negatívne ovplyvnená správaním sťažovateľa.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, zo súdneho spisu a ďalších podaní (vyjadrenia okresného súdu) zistil, že doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený obdobiami nečinnosti okresného súdu, a to od novembra 2016 do októbra 2017, následne od januára 2018 do februára 2019 a od marca 2019 do apríla 2021, t. j. celkovo v trvaní takmer štyroch rokov, keď nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v preskúvanom súdnom konaní nachádzal.

16. Ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby o žalobe sťažovateľa doručenej okresnému súdu v novembri 2016 a jej následnom späťvzátí sťažovateľom v apríli 2019 nebolo právoplatne rozhodnuté ani po viac ako štyroch rokoch od jej podania, pričom z celkovej dĺžky konania okresného súdu bol okresný súd nečinný takmer štyri roky.

17. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľa, postupu okresného súdu poznamenaného nečinnosťou ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

18. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

19. Ústavný súd zistil, že vec bola skončená uznesením okresného súdu zo 7. apríla 2021 právoplatným 28. apríla 2021. Okresný súd zároveň uznesením z 13. mája 2021 rozhodol o vrátení súdneho poplatku z podanej žaloby. Na základe uvedeného ústavný súd okresnému súdu neprikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 759/2016 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože označená vec bola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená, čím bola nastolená právna istota. V tejto časti teda návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

IV.1. Primerané finančné zadost'učinenie:

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

21.1. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

22. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

23. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dlhodobé úseky nečinnosti okresného súdu v trvaní takmer štyroch rokov (bod 15 odôvodnenia tohto nálezu), ako aj so zreteľom na predmet napadnutého konania (aj späťvzatie žaloby) a správanie s'ťažovateľa a vychádzajúc zo svojej judikatúry, ústavný súd považoval sumu 1 000 eur za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu s'ťažovateľa na priznanie finančného zadost'učinenia ústavný súd nevyhovel (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

26. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

27. Úhradu trov konania priznal ústavný súd s'ťažovateľovi v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky.

28. Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2020 predstavuje sumu 177 eur a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) sumu 10,62 eur. Za dva úkony tak prináleží suma 354 eur a režijný paušál za dva úkony v sume 21,24 eur, čo spolu predstavuje sumu 375,24 eur (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 20. mája 2021 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2021

Libor Duľa
predseda senátu